

Verbeteren van de overgang PO-VO

Best practices uit het project Verlengde Schooldag in Groningen

Auteur: Maria Jongmsma
Vyvoj, onderzoeken, opleiden & vernieuwen in kinderopvang en onderwijs

Maart 2013

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Aansluitende leerlijnen	4
3. Uitwisselingsactiviteiten van leerlingen	5
4. Leren huiswerk maken	7
5. Advies, aanmeldingstraject en begeleiding op het VO	8
5.1 Voorbereiding op het PO	8
5.2 Aanmelding VO	8
5.3 Extra ondersteuning op het VO	9
5.4 PO-VO coach	9
6. Aanbevelingen	10

Bijlagen

Bijlage 1	Doorlopende leerlijn lezen VWO	11
Bijlage 2	Doorlopende leerlijn lezen HAVO	15
Bijlage 3	1F lezen in leerlingentaal	19
Bijlage 4	Spreekvaardigheid havo en atheneum 3	20
Bijlage 5	Brugklas Schrijfopdracht	21
Bijlage 6	Project VSD-enquête overgang PO-VO	24
Bijlage 7	Coachingstraject voor onderpresterende leerlingen PO-VO	27
Bijlage 8	Concept Toelatingsprocedures van PO naar VO voor de PO en VO scholen in de stad Groningen, Haren en Ten Boer	29

1. Inleiding

Veel kinderen ervaren de overgang van het primair onderwijs (PO) naar het voortgezet onderwijs (VO) als een hindernis. In de stad Groningen zijn verschillende stappen gezet om deze overgang makkelijker te maken.

Subsidie voor verbeteren overgang PO-VO

Het verbeteren van de overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs voor onderpresteerders is een expliciet onderdeel van de subsidieregeling onderwijstijdverlenging. Om de overgang voor deze leerlingen te verbeteren is in Groningen – in het verband van het project Verlengde Schooldag (VSD) - een werkgroep gevormd. Die heeft eerst geïnventariseerd hoe het nu loopt, wat goed gaat en wat er beter kan. Vervolgens heeft de werkgroep ideeën voor verbetering uitgewerkt en uitgevoerd. Deze notitie bevat de best practices. Zo kunnen ook scholen in andere plaatsen profiteren van de ervaringen in Groningen.

Deelnemende scholen

In 2009 startte in Groningen het project Verlengde Schooldag. Aan het project, dat doorloopt tot in 2013, namen drie basisscholen en één school voor voortgezet onderwijs deel. Al deze scholen liggen aan de noordkant van de stad in 'kansenwijken'.

Vanuit het voortgezet onderwijs nam het Reitdiep College deel met de locaties:

- Kamerlingh Onnes, school voor Atheneum/Havo en VMBO TL;
- Leon van Gelder, school voor Atheneum/Havo en VMBO;
- Simon van Hasselt, school voor WOO met schakeling naar VMBO en MBO.

Vanuit het primair onderwijs deden mee:

- Annie MG Schmidt in Vinkhuizen;
- Pendinghe in Selwerd;
- Karrepad, locatie Oldebarneveldlaan.

Uitgangspunt: blijvende verbetering

Uitgangspunt bij de activiteiten was dat onze samenwerking aan het einde van de projectperiode zo stevig zou zijn verankerd, dat de afstemming tussen primair en voortgezet onderwijs blijvend zou verbeteren. Voor zover mogelijk zijn de verbeteracties zo breed mogelijk uitgevoerd in het overleg tussen PO en VO. Doel daarvan was dat er structurele afspraken gemaakt konden worden over met name de manier van aanmelden van kinderen bij het VO en over de overdracht van gegevens. Daarnaast zijn er specifieke activiteiten ontwikkeld en uitgevoerd in het kader van de VSD.

Inhoud

Zoals gezegd beschrijft deze notitie de best practices op het gebied van de overgang PO-VO uit het VSD-project in Groningen. Het ontwikkelde materiaal is in de bijlagen 1 t/m 7 opgenomen. Ook bevat de notitie de afspraken over de aanmelding van kinderen zoals we die in Groningen in het overleg tussen PO en VO hebben ontwikkeld. Het reguliere PO-VO-overleg ziet erop toe dat deze (algemene) afspraken worden nageleefd. Het protocol dat daartoe is ontwikkeld staat in bijlage 8. De bijlagen zijn ook digitaal beschikbaar via de website www.verlengdeschooldag-groningen.nl. We hopen met dit materiaal ook PO- en VO-scholen uit andere plaatsen te inspireren.

2. Aansluiting leerlijnen

Om de aansluiting van de leerlijnen op het gebied van taal en rekenen te verbeteren is eerst geïnventariseerd welke afstemming er nu al plaatsvindt. Ook is gekeken waar er behoefte is om die afstemming te versterken. Daaruit voortvloeiend is er een voorstel gemaakt dat erop gericht is dat:

- Leerkrachten in het VO beter zicht hebben op programma's en didactiek van het taal- en rekenonderwijs in het PO.
- Leerkrachten in het VO zien en ervaren hoe groot de verscheidenheid is tussen leerlingen op beide domeinen, met als ijkpunt de referentieniveaus taal en rekenen.
- Leerkrachten VO en PO in staat zijn om samen oplossingen te bedenken voor het omgaan met deze verscheidenheid in de eerste twee leerjaren van het VO.

Sommige PO-scholen brachten vóór de start van het project al bezoeken aan VO-scholen. Dat gebeurde op ad-hocbasis en was afhankelijk van de toevallige contacten van leerkrachten en directeurs met VO-scholen. Zo werden er bijvoorbeeld bezoeken gebracht aan het AOC-Terra, het Leon van Gelder: koken en verzorging, de Hamrik en het Kamerlingh Onnes.

Uitwisseling van gebruikte methodes

Als onderdeel van het VSD-project hebben leerkrachten op het PO en het VO uitgewisseld welke methoden zij gebruiken. Ook hebben de leerkrachten gezamenlijke bijscholing gehad over het werken met de referentieniveaus. Nieuwsbegrip wordt zowel in het PO als in het VO gebruikt. In de praktijk blijkt dat deze gezamenlijke activiteiten daadwerkelijk leiden tot meer wederzijds begrip en tot betere afstemming. In de bijlagen 1,2 en 3 zijn de samenvattingen van de doorlopende leerlijnen van lezen in leerlingentaal opgenomen.

Gezamenlijke bijscholing over de referentieniveaus taal en rekenen

Een succesvolle activiteit van het VSD-project was het organiseren van gezamenlijke studiedagen voor de leerkrachten van de bovenbouw van het PO en de onderbouw van het VO. Het eerste jaar ging het over taal volgens de nieuwe referentieniveaus. Het tweede jaar was de bijscholing gericht op rekenen volgens de nieuwe referentieniveaus. Dit is voor alle partijen een belangrijke expertise. Gezamenlijke scholing leidt tot een gemeenschappelijk begrippenkader. Leerkrachten leerden van elkaar en wisselden veel kennis en informatie uit. Het concrete resultaat is dat leerkrachten veel sneller geneigd zijn elkaar op te zoeken en te overleggen als ze daar behoefte aan hebben. Het is van belang om dit contact nu voort te zetten.

3. Uitwisselingsactiviteiten van leerlingen

Naast het afstemmen van de leerlijnen zijn ook uitwisselingsactiviteiten geschikt om de kloof tussen primair en voortgezet onderwijs te overbruggen. Zulke activiteiten kunnen voor leerlingen in het primair onderwijs de overgang naar het voortgezet onderwijs gemakkelijker maken.

Al bestaande uitwisselingsactiviteiten

Eerst is weer geïnventariseerd welke uitwisselingsactiviteiten al, zowel ad hoc als structureel, plaatsvinden. Bijvoorbeeld:

- **PO/VO-dag:** elk najaar is er een PO/VO-dag voor uitwisseling van leerkrachten. Het ene jaar kijken VO-leerkrachten bij het PO, het andere jaar gebeurt dit andersom.
- **Open dagen voor ouders en kinderen:** het VO organiseert jaarlijks open dagen om de PO-leerlingen en hun ouders te laten kennismaken met de school.
- **Doemiddagen voor kinderen van groep 8.** Het Kamerlingh Onnes organiseert jaarlijks 'doemiddagen' voor leerlingen van groep 8 van de toeleverende scholen. Doel:
 - o Laten zien dat techniek meer is dan alleen maar knutselen.
 - o Promoten van de bètavakken, zoals scheikunde en natuurkunde.
 - o Groep 8 kennis laten maken met VO.Inmiddels doen er 19 basisscholen mee. Het Kamerlingh Onnes betaalt de materialen en werkuren zelf.

Brainstorm over mogelijke nieuwe activiteiten

In de werkgroep is uitgebreid gebrainstormd over mogelijke nieuwe uitwisselingsactiviteiten. Hieronder een opsomming van de ideeën die daaruit zijn voortgekomen:

PO/VO dag

- Deze dagen zouden door een gerichtere programmering meer kunnen opbrengen. Het reguliere Noord-West-overleg in de stad Groningen heeft daartoe suggesties gedaan aan de werkgroep en die is daarmee aan de slag gegaan (zie bijlage 9).

Jaarkalender met uitwisselingsactiviteiten

- Dit is ook in het Noord-West-overleg aan de orde geweest (zie bijlage 9).

Leerlingen VO naar het PO

- Vanuit VO: leerlingen presenteren hun school aan groep 8.
- Vanuit VO: leerlingen schrijven een informatief stuk over hun school voor leerlingen van groep 8.
- VO-leerlingen gaan rekenles geven in het PO.
- Maatschappelijke stage VO-leerlingen (meewerken in de klas, bijvoorbeeld bij een project).
- Techniekles; bijvoorbeeld een Lego-project (met Lego-robots die een traject moeten afleggen).
- Taal- en rekenateliers in het VO voor extra steun aan leerlingen.
- Op woensdagmiddag kunnen VO-leerlingen hun oude school bezoeken voor coaching door een leerkracht uit groep 8; of ze krijgen extra coaching op het VO.

Leerlingen PO naar het VO

- Dag met groep 8 naar een VO-school tijdens reguliere schooldag.
- Gastlessen volgen op het VO voor leerlingen van groep 8; bijvoorbeeld voorproefje van de taal- en rekenateliers, meedoen met een techniekles, scheikundeles, koken, gebruik maken van lokalen zoals techniek en koken.
- Vastleggen van de contactpersonen, ook bijvoorbeeld van de groene school in Eelde en maken van vaste afspraken.
- Eten/koken op de horecaschool.
- Rondleiding door de scholen.
- Voorbereiding van de schoolbezoeken: wat wil je vragen?

Contacten tussen PO- en VO-leerlingen versterken

- Trio's vormen van leerlingen uit groep 8, brugklas en bovenbouw
- Gezamenlijk weblog voor ex-leerlingen, via foto's elkaar volgen.

Uitwerking van uitwisselingsactiviteiten

Een aantal van de mogelijke activiteiten is verder uitgewerkt. Het werkmateriaal staat in de bijlagen 4 t/m 6.

VO-leerlingen presenteren hun school aan groep 8 en schrijven een informatief stuk over hun school.

De bedoeling is dat leerlingen een presentatie houden op hun eigen oude school. Brugklassers of eerstejaars leerlingen hebben meestal een introductieperiode op hun nieuwe school. Leerlingen krijgen in deze periode de opdracht iets te maken over de overgang naar de nieuwe School, een zelfportret of een briefopdracht. De brief wordt verstuurd aan hun oude school (groep 7/ 8) en de leerlingen gaan op bezoek.

Week 36, 37, 38 start nieuwe schooljaar. Ze maken dan onder andere een zelfportret, en/of briefopdracht (zie bijlagen 4 en 5).

Na circa 6 à 7 weken gaan de leerlingen op een dagdeel (bijvoorbeeld woensdagmiddag) terug naar hun basisschool en houden een korte presentatie. Dat zou kunnen in week 40/ 41 of na de herfstvakantie.

Maatschappelijke stage, mogelijkheden bieden aan VO-leerlingen om die op het PO uit te voeren.

In het eerste jaar op de middelbare school wordt de Maatschappelijke stage geïntroduceerd. Stage lopen op een school voor PO is in de loop van het project op het Leon van Gelder als mogelijke maatschappelijk stage opgenomen. Hiervan is een brochure gemaakt. Na de voorjaarsvakantie wordt dit in de 1ste klassen besproken.

4. Leren huiswerk maken

In het VO constateert men knelpunten bij het maken van huiswerk, namelijk:

1. Leren van grotere teksten zoals bij aardrijkskunde en geschiedenis
2. Het plannen van huiswerk. De meeste leerlingen leren proefwerken en ander schriftelijk pas kort van tevoren.
3. De manier waarop ze moeten leren. Veel leerlingen hebben moeite met de aanpak. Een reproductietoets (bijvoorbeeld woordjes of begrippen leren) vraagt een andere voorbereiding dan een inzichttoets (bijvoorbeeld toepassen van grammatica of spelling).
4. Het werken met een mindmap of samenvatting lijkt nieuw te zijn.

Binnen het VSD-project is besloten om vanaf het schooljaar 2012-2013 ook op het PO aandacht te gaan besteden aan huiswerk. Waar mogelijk worden docenten uit het VO ingeschakeld bij het geven van workshops en uitleg. In het schooljaar 2012-2013 wordt materiaal ontwikkeld dat ook na het project nog gebruikt kan worden. Het is beschikbaar via www.verlengdeschooldag-groningen.nl

In groep 6 wordt gestart met huiswerk geven. In het begin van het jaar wordt uitleg gegeven over wat huiswerk is, welk doel het heeft, hoe en vooral wanneer je het maakt. En wat je moet doen als je het niet snapt.

In groep 7 krijgen de leerlingen meer huiswerk en moeten ze er meer tijd aan besteden. Er is meer aandacht voor het leren plannen en het *leren* leren.

In groep 8 krijgen de leerlingen aan het begin van het jaar twee huiswerkbegeleidingslessen van een leerkracht van het VO. De eerste les gaat over plannen en het *leren* leren. De tweede les gaat over hoe je met het plannen en het *leren* leren bent omgegaan. Na de Cito-eindtoets wordt het huiswerk aangepast aan het uitstroomniveau. In overleg met VO wordt bekeken welke hoeveelheid overeenkomt met de vorm van VO die bij het kind past.

5. Advies, aanmeldingstraject en begeleiding op het VO

In het schooljaar 2009-2010 zijn we gaan kijken hoe op dit moment het aanmeldingstraject bij het VO verloopt. Er is een inventarisatie gemaakt van wat al goed gaat en van wat beter kan. Uit het project zijn verschillende suggesties naar voren gekomen om de procedure van aanmelding – zie hieronder – te verbeteren. Scholen zijn daarmee aan de slag gegaan en er zijn 'stadsbrede' afspraken over gemaakt.

5.1 Voorbereiding op het PO

In september worden in de groepen 6, 7 en 8 de Cito-entree-toetsen afgenomen. Deze toetsen geven informatie over rekenen, taal en lezen. Daarnaast worden de reguliere Cito-toetsen van het leerlingvolgsysteem gebruikt om een advies op te stellen. Na de afname van de Cito-toetsen in groep 8 in oktober besluiten de leerkrachten van groep 8 in overleg met de IB-er welke leerlingen aangemeld worden voor het LWOO-traject. De leerkrachten van groep 8 nodigen de ouders uit voor een gesprek hierover. Op basis van het Cito-leerlingvolgsysteem, de entree-toetsen, de cito-eindtoets en het advies van de groepsleerkracht van groep 8, wordt in maart in samenwerking met de IB-er een definitief advies gegeven. De leerlingen met een lwoo-advies komen in januari al met hun ouders op school voor een adviesgesprek.

Ouders

Voor de ouders van leerlingen van groep 8 worden gedurende het schooljaar de volgende activiteiten georganiseerd:

- In september is er een ouderavond ter voorbereiding op het voortgezet onderwijs. Bepaalde trajecten worden kort uitgelegd en de planning voor het schooljaar wordt besproken.
- In november worden de ouders uitgenodigd voor een voorlopig adviesgesprek.
- In januari is er een uitlegavond over het voortgezet onderwijs, waarbij ook een aantal scholen voor voortgezet onderwijs aanwezig is.
- In januari zijn de adviesgesprekken voor kinderen met een lwoo-advies.
- In maart is er voor de ouders en kinderen van groep 8 een definitief adviesgesprek.

Leerlingen

Specifiek voor de leerlingen van groep 8 zijn er de volgende activiteiten:

- Voorbereiding op het maken van de verschillende cito-toetsen. Er worden toetsen van voorgaande jaren geoefend om de kinderen vertrouwd te maken met de manier van vragen stellen.
- De kinderen krijgen de schoolkeuzegids en ander materiaal over het VO.
- Kinderen worden uitgenodigd aanwezig te zijn bij de adviesgesprekken.
- Kinderen en hun ouders worden desgewenst begeleid in het maken van een keuze voor een school voor VO.
- Kinderen in groep 8 krijgen eens per jaar les van een docent uit het VO, ofwel op de eigen school, ofwel op de school voor VO.

5.3 Aanmelding VO

Als leerlingen hun advies en Cito-uitslag hebben, kunnen ze zich gaan inschrijven op een school voor VO.

De desbetreffende school schrijft onder voorbehoud in, bij twijfel wordt er eerst overlegd met de IB-er.

Een mentor of onderbouwcoördinator van de school neemt contact op met de groepsleerkracht en maakt een afspraak om over de kinderen te spreken. Het bespreken gebeurt meestal op de PO-school, aangezien er vaak leerlingen uit verschillende groepen naar eenzelfde school gaan.

Als een kind eenmaal op het VO zit, wordt jaarlijks naar het PO teruggekoppeld hoe het met de leerling gaat qua resultaten en qua gedrag.

In het breed besturenoverleg is ook op het niveau van stad Groningen overleg geweest over de overgang PO-VO. Daar is een algemene procedure vastgesteld (zie bijlage 8). Op advies van de werkgroep samen over is gekozen voor de plaatsingswijzer. De plaatsingswijzer wordt in schooljaar 2013-2014 ingevoerd. In schooljaar 2012-2013 vindt een pilot op een aantal scholen in Groningen plaats om reeds ervaring met dit instrument op te doen en aandachtspunten ten aanzien van de implementatie op te doen.

5.4 Extra ondersteuning op het VO

Het VO besteedt al veel aandacht aan de overgang op het gebied van taal en rekenen bij de kinderen die net van het PO komen. Op de locaties Leon van Gelder en Kamerlingh Onnes van het Reitdiep College worden leerlingen die de overgang van PO- naar VO maken gevolgd, gescreend en indien nodig extra begeleid in diverse taalondersteuningsgroepen. Dit wordt Diataal genoemd. Eerstejaars leerlingen op de Leon van Gelder worden twee keer per jaar gescreend op Tekstbegrip en Woordenschat.

De eerste keer worden ze getoetst op hun instroomniveau. De testscore geeft een beeld van het niveau waarop kinderen lezen: vmbo-, vmbo tl-h- of havo-vwo-niveau. Hun woordenschat wordt op dezelfde manier onderzocht. Mede op basis van deze testresultaten wordt er vergaderd en daarna met ouders (en/of leerlingen) gekeken of er extra taalgroepen moeten komen. Dat speelt zich meestal af zo rond oktober/november, tijdens de kennismakingsgesprekken met ouders.

Diataal en extra taal gaan door tot en met het einde van de tweede klas. Ook daarna wordt gekeken of (nog) taalondersteuning nodig is in het derde jaar.

5.5 PO-VO-coach

Tijdens het VSD-project is er een PO-VO-coach aangesteld om inhoudelijk vorm te geven aan de overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs voor de onderpresterende leerling. Deze coach inventariseert en coördineert de zorg, ondersteuning en begeleiding rondom de onderpresteerder. Hij of zij werkt het plan van aanpak uit én begeleidt de onderpresterende leerling tijdens de eerste twee brugjaren van het VO.

De coach start in groep 6 met de (vermoedelijk) onderpresterende leerling. Eerst wordt een inventarisatie van (on)mogelijkheden gemaakt. Op basis daarvan wordt een plan van aanpak gemaakt voor activiteiten in groep 8 en de eerste twee jaar van de middelbare school. Er worden heldere doelen gesteld en rondom de leerling wordt passende zorg of hulp ingericht. Dat kan bijvoorbeeld extra uitleg zijn of huiswerk(begeleiding). Maar ook psychologische hulp, counseling of opvoedondersteuning thuis. Kortom: een breed aanbod, gericht op de behoefte van de leerling.

Een PO-VO-coach kan de onderpresteerders op deze manier maatwerk bieden in de begeleiding van de overgang van PO naar VO. Startpunt hiervoor is de tijdige aanmelding van onderpresteerders bij het VO. De intake bij het VO geschiedt zorgvuldig en in oktober is er terugkoppeling naar de leerkrachten van het PO. In bijlage 7 is het voorstel PO-VO-coach opgenomen.

6 Aanbevelingen

De ervaringen met de verbetering van de overgang PO-VO uit het project Verlengde Schooldag leveren een aantal bruikbare aanbevelingen op die ook elders benut kunnen worden:

- Gezamenlijke deskundigheidsbevordering voor de aansluiting van de leerlijnen voor taal en rekenen levert resultaat op.
 - Voor de gemiddelde VO-school is op zich de aansluiting op deze domeinen al een ingewikkeld thema. De overgang van domeinen in het PO naar vakken in het VO maakt het soms lastig. Soms is er geen sprake meer van gerichte programma's (rekenen bijvoorbeeld), in andere gevallen worden vaardigheden aanwezig verondersteld (rekenvaardigheid, leesvaardigheid), terwijl op specifieke onderdelen van een domein er dan wel weer een programma is (het vak Nederlands). Gezien de spreiding in niveaus van leerlingen en de grote hoeveelheid basisscholen waar het VO mee te maken heeft, werpt het vruchten af om met een beperkt aantal PO-scholen af te stemmen. Door leerkrachten PO en VO met elkaar in gesprek te brengen over de gehanteerde werkwijze bereik je in elk geval dat er meer inzicht ontstaat. Dit kan ook heel concreet worden ingevuld door leerkrachten bijvoorbeeld bij elkaar in de klas te laten kijken, zodat ze met elkaar in gesprek komen over de manier waarop de kinderen instructie en uitleg krijgen.
- Gericht inzetten van een PO-VO-coach: ondersteuning die na de projectperiode weer moet stoppen.
 - o In het project zijn leerlingen begeleid door een PO-VO-coach om de brug te slaan; hierbij is van belang dat de coaching vroegtijdig begint. Als de kinderen in groep 8 hun schoolkeuze maken zou dit moeten starten. De PO-leerkracht kan de leerling begeleiden tot deze echt 'geland is' op het VO en daar warme overdracht naar de mentor in het VO kan plaatsvinden.
 - o Het werken in een projectmatige situatie geeft meteen de beperkingen aan: budget om kinderen vanuit de basisschool te blijven begeleiden is meestal niet in de reguliere financiële middelen voorzien
- Huiswerkbegeleiding in groep 8 levert ook een bijdrage aan soepele overgang.
 - o In de projectperiode is positieve ervaring opgedaan met huiswerkbegeleiding in groep 8 met medewerking van de VO-docent. Ook dit is een voorbeeld dat in de projectperiode goede resultaten biedt, maar waarvoor daarna weinig tot geen budget wordt uitgetrokken.
- Een soepele overgang PO-VO begint niet na groep 8, maar al in groep 7.
 - o Veel problemen bij de overgang kunnen worden voorkomen door op het PO vroegtijdig de onderpresteerders in beeld te brengen en door gebruik te maken van een 'intaker' vanuit het VO die leerkrachten en leerlingen ondersteunt bij lwoo-procedures.
- Afspraken over protocollen voor bijvoorbeeld aanmelding van kinderen in het VO kunnen wel in een pilot worden uitgetest, maar moeten voor de hele school gelden. Dan zijn deze ook bestendig en wordt toegezien op de naleving.
 - o In Groningen zijn de afspraken over toelatingsprocedures in het breed besturenoverleg vastgelegd en gelden ze voor alle scholen in de stad. Het kader van de VSD was te smal om deze ontwikkeling goed vorm te geven. Wel hebben betrokkenen uit het VSD-project de ontwikkeling van het stadsbrede protocol gestimuleerd.
- Op stedelijk niveau is een plaatsingswijzer ontwikkeld met inhoudelijke aanknopingspunten voor een adequaat advies voor plaatsing in het VO.
- Er is een jaarkalender ontwikkeld voor alle uitwisselingsactiviteiten tussen PO en VO. Zo voorkomen we dat de afspraken te veel een ad-hoc karakter hebben. Best practices uit projecten hebben de grootste kans om voortgezet te worden als ze in de reguliere overleggen op de jaarkalender terecht komen.

Bijlage 1**Doorlopende leerlijn lezen VWO**

1 F				
De teksten zijn eenvoudig van structuur; de informatie is herkenbaar geordend. De teksten hebben een lage informatiedichtheid; belangrijke informatie is gemarkeerd of wordt herhaald. Er wordt niet te veel (nieuwe) informatie gelijktijdig geïntroduceerd. De teksten bestaan voornamelijk uit frequent gebruikte (of voor de leerlingen alledaagse) woorden.				
leerjaar	Inhoud/Lesstof	Hoe? Nederlands	Hoe? Andere vakken	Voortgang
1	<ul style="list-style-type: none"> - hoofdgedachte bepalen - onderscheid tussen hoofd- en bijzaken maken - alinea-opbouw - relaties leggen tussen tekstdelen (inleiding, kern, slot) - informatie ordenen op basis van signaalwoorden en verwijswoorden - relaties leggen tussen tekstuele informatie en meer algemene kennis; inhoud voorspellen op basis van eigen kennis, - 5 w-vragen beantwoorden feiten en meningen - systematisch informatie zoeken (op bv. het internet of de schoolbibliotheek) - leesstrategieën: oriënterend, globaal en intensief lezen; zoekend lezen - aandacht voor eigen leesgedrag 	<p>Introductielessenserie Lezen Doel: Leesgedrag, leesmotivatie, leesniveau Onderzoeken Reflectie op eigen leesgedrag: Les: Wat voor lezer ben jij 1?, jezelf inschalen op een rubric of leerlijn</p> <p>Vrij lezen: 2 x periode van 6 weken; 15' per week</p> <p>Minimaal drie boeken lezen en verwerken. Vanaf oktober: 1 x per week presentatie van krantenbericht door 1 of 2 leerlingen: voorlezen, samenvatten en discussie/klassengesprek</p> <p>Theorie uit methode Teksten uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Methode - Nieuwsbegrip - Metro/Spits/regionale krant 	<p>Toepassing kennis over:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alinea-opbouw - Hoofdgedachte - Informatie opzoeken - Leesstrategieën 	<ul style="list-style-type: none"> - Begin en eind schooljaar: Dia-taal (Diateksttoets) <p>In eerste periode: zwakke lezers selecteren en naar remedial teaching/studies in Taalatelier</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3 x tekst met vragen Inklusief nabespreken met leerlingen en sterkte/zwakte analyse maken <p>Vaststellen en vastleggen van resultaten en aan het einde van het jaar vorderingen evalueren.</p>
2	<ul style="list-style-type: none"> - herhaling brugklas én - tekstsoorten herkennen - de bedoeling 	<p>Introductielessenserie Lezen Doel: Leesgedrag, leesmotivatie, leesniveau onderzoeken Reflectie op eigen leesgedrag:</p>	<p>Toepassing kennis over:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alinea-opbouw - Hoofdgedachte 	<p>In eerste periode: zwakke lezers selecteren op basis van</p>

	<p>van tekstgedeeltes en/of specifieke formuleringen duiden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - de bedoeling van de schrijver verwoorden - Leesstrategieën uitbreiden; namelijk : vragen stellen aan de tekst, duo lezen 	<p>Les: Wat voor lezer ben jij 2?, jezelf inschalen op een rubric of leerlijn</p> <p>Vrij lezen: 2 x periode van 6 weken; 20'per week</p> <p>Minimaal drie boeken lezen en verwerken</p> <p>Vanaf oktober: 1 x per week presentatie van krantenbericht door 1 of 2 leerlingen: voorlezen, samenvatten en discussie/klassengesprek</p> <p>Project Krant in de klas, waarbij leerlingen kranten bestuderen op opzet, tekstsoorten ed. en vervolgens zelf een krant maken, kan ook in klas 3</p> <p>Theorie uit methode Teksten uit (bijv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Methode - Nieuwsbegrip - Landelijke krant: Volkskrant, AD, Trouw - Tijdschriften 	<p>hete</p> <ul style="list-style-type: none"> - Informatie opzoeken - Leesstrategieën 	<p>resultaatgegevens eind jaar 1 en naar remedial teaching/steunles in Taalatelier</p> <p>- 3 x tekst met vragen, inclusief reflectie op eigen leesgedrag</p> <p>- in Mei: Dia-taal</p> <p>Vaststellen en vastleggen van resultaten en aan het einde van het jaar vorderingen evalueren.</p>
--	--	---	--	--

2F

De teksten hebben een heldere structuur. Verbanden in de tekst worden duidelijk aangegeven. De teksten hebben overwegend een lage informatiedichtheid en zijn niet te lang.

3	<ul style="list-style-type: none"> - herhaling klas 2 én - relaties tussen en binnen teksten evalueren en beoordelen; functiewoorden en verbanden - beeldspraak herkennen (letterlijk en figuurlijk taalgebruik) - samenvatten - Leesstrategieën; kritisch lezen - Argumenteren - tekststructuren 	<p>Introductielessenserie Lezen</p> <p>Doel: Leesgedrag, leesmotivatie, leesniveau</p> <p>Stand van zaken in beeld brengen</p> <p>Reflectie op eigen leesgedrag:</p> <p>Les: Wat voor lezer ben jij 3?, jezelf inschalen op een rubric of leerlijn</p> <p>Vrij lezen: 2 x periode van 6 weken; 20'per week</p> <p>Minimaal drie boeken lezen en verwerken</p> <p>Vanaf oktober: 1 x per week presenteren vergelijking 2 krantenberichten n.a.v. actueel thema door 2 leerlingen: discussie n.a.v. 2 stellingen</p> <p>Theorie uit methode Teksten uit (bijv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Methode - Landelijke krant: Volkskrant, AD, Trouw - Tijdschriften. 	<p>Toepassen kennis over:</p> <ul style="list-style-type: none"> - samenvatten - argumenteren - leesstrategieën <p>Biologie, geschiedenis en economie: schematiseren</p> <p>Geschiedenis: werken met bronnen</p>	<p>In eerste periode: zwakke lezers selecteren op basis van resultaatgegevens eind jaar 2 en naar remedial teaching/steunles in Taalatelier</p> <p>- 3 x tekst met vragen/samenvatten</p> <p>Inclusief nabespreken met leerlingen en sterkte/zwakte analyse maken</p> <p>Vaststellen en vastleggen</p>
---	--	---	---	--

				<p>van resultaten en aan het einde van het jaar vorderingen evalueren</p> <p>Mei: Dia-taal toets Juli: Eindtoets: examen havo</p>
4	<ul style="list-style-type: none"> - tekstsoorten benoemen. - tekstdoelen; intenties, opvattingen en gevoelens van de auteur herkennen - hoofdgedachte in eigen woorden weergeven. - Begrijpen en herkennen relaties als oorzaak-gevolg, middel-doel, opsomming e.d. Bovenstaande is allemaal herhaling - hoofd- en bijzaken, meningen en feiten.; standpunt en argument. - conclusies trekken naar aanleiding van een (deel van de) tekst. - tekststructuren - tekst opdelen in betekenisvolle eenheden, functie van deze eenheden benoemen. - de argumentatie in een betogende tekst op aanvaardbaarheid beoordelen - Leesstrategieën - argumenteren - samenvatten 	<p>Introductielessenserie Lezen Doel: Leesgedrag, leesmotivatie, leesniveau Onderzoeken Reflectie op eigen leesgedrag: Les: Wat voor lezer ben jij?, jezelf inschalen op een rubric of leerlijn</p> <p>Minimaal vier boeken lezen en verwerken</p> <p>Teksten samenvatten die gebruikt worden voor debat of discussie Andere leesopdrachten, gericht op de verwerking van de tekst</p> <p>Theorie uit methode Teksten uit (bijv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Methode - Landelijke krant: Volkskrant, Trouw, NRC - Tijdschriften. 	<p>Idem Maatschappijleer: naar media museum, zelf krant maken</p>	<p>In eerste periode: zwakke lezers selecteren op basis van resultaatgegevens eind jaar 3</p> <p>- 3 x tekst met vragen/samenvatten Inclusief nabespreken met leerlingen en sterkte/zwakte analyse maken</p> <p>Juli: Eindtoets: examen havo 1 x tekst met vragen (betogende tekst)</p> <p>1x samenvatting</p> <p>Eind schooljaar: examentekst havo eindexamen</p> <p>Vaststellen en vastleggen van resultaten en aan het einde van het jaar vorderingen evalueren</p>
3 F				

De teksten zijn relatief complex, maar hebben een duidelijke opbouw die tot uiting kan komen in het gebruik van kopjes. De informatiedichtheid kan hoog zijn.

5	<p>- onderscheid maken tussen drogreden en argument; tussen uiteenzettende, beschouwende of betogende teksten; tussen argumenten: objectieve vs. subjectieve argumenten, en drogreden en argument.</p> <p>- argumentatieschema's herkennen</p> <p>- ironisch taalgebruik.</p> <p>- tekststructuren en impliciete relaties tussen tekstdelen aangeven.</p> <p>- argumentatie analyseren en beoordelen.</p> <p>- tekst beoordelen op consistentie.</p> <p>- samenvatten</p>	<p>Introductielessenserie Lezen Doel: Leesgedrag, leesmotivatie, leesniveau Onderzoeken Reflectie op eigen leesgedrag: Les: Wat voor lezer ben jij 5?, jezelf inschalen op een rubric of leerlijn Gemaakt eindtoets VWO 4/5 analyseren en evalueren</p> <p>Minimaal vier boeken lezen en verwerken</p> <p>Teksten samenvatten die gebruikt worden voor</p> <ul style="list-style-type: none"> - debat/discussie - uiteenzetting/beschouwing/betoog <p>voor pws</p> <p>Theorie uit methode Teksten uit (bijv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Methode - Landelijke krant: Volkskrant, Trouw - Tijdschriften, opinieweekbladen. 	<p>Leesstrategieën toepassen Strategieën voor het maken van vragen met een bron (economie; geschiedenis)</p>	<p>Gemaakt eindtoets VWO 4/5 analyseren en evalueren</p> <p>Oefenen met examenteksten (in VWO 5 met VWO eindexameteksten) en samenvattingen</p>
6	idem	<p>Minimaal vier boeken lezen en verwerken</p> <p>Teksten samenvatten die gebruikt worden voor debat of discussie</p> <p>Andere leesopdrachten, gericht op de verwerking van de tekst</p> <p>Theorie uit methode Teksten uit (bijv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Methode - Landelijke krant: Volkskrant, Trouw, NRC - Tijdschriften, opinieweekbladen. <p>Examentraining: Start met maken van compleet examen; analyse en diagnose Examens oefenen (minimaal 2 complete examens)</p>	<p>Leesstrategieën toepassen op examens Strategieën voor het maken van vragen met een bron (economie; geschiedenis) Leesstrategie gericht op bronnenonderzoek voor pws</p>	<p>N.a.v. diagnosegerichte oefenen met examenteksten</p>

4F

De teksten zijn complex en de structuur is niet altijd even duidelijk

Bijlage 2**Doorlopende leerlijn lezen Havo**

1 F

De teksten zijn eenvoudig van structuur; de informatie is herkenbaar geordend. De teksten hebben een lage informatiedichtheid; belangrijke informatie is gemarkeerd of wordt herhaald. Er wordt niet te veel (nieuwe) informatie gelijktijdig geïntroduceerd.

De teksten bestaan voornamelijk uit frequent gebruikte (of voor de leerlingen alledaagse) woorden.

leerjaar	Inhoud/Lesstof	Hoe? Nederlands	Hoe? Andere vakken	Voortgang
1	<ul style="list-style-type: none"> - hoofdgedachte bepalen - onderscheid tussen hoofden en bijzaken maken - alinea-opbouw - relaties leggen tussen tekstdelen (inleiding, kern, slot) - informatie ordenen op basis van signaalwoorden en verwijswoorden - relaties leggen tussen tekstuele informatie en meer algemene kennis; inhoud voorspellen op basis van eigen kennis, - 5 w-vragen beantwoorden feiten en meningen - systematisch informatie zoeken (op bv. het internet of de schoolbibliotheek) - leesstrategieën : oriënterend, globaal en intensief lezen; zoekend lezen - aandacht voor eigen leesgedrag 	<p>Introductielessenserie Lezen Doel: Leesgedrag, leesmotivatie, leesniveau Onderzoeken Reflectie op eigen leesgedrag: Les: Wat voor lezer ben jij 1?, jezelf inschalen op een rubric of leerlijn</p> <p>Vrij lezen: 2 x periode van 6 weken; 15' per week</p> <p>Minimaal drie boeken lezen en verwerken. Vanaf oktober: 1 x per week presentatie van krantenbericht door 1 of 2 leerlingen: voorlezen, samenvatten en discussie/klassengesprek</p> <p>Theorie uit methode Teksten uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Methode - Nieuwsbegrip - Metro/Spits/regionale krant 	<p>Toepassing kennis over:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alinea-opbouw - Hoofdgedachte - Informatie opzoeken - Leesstrategieën 	<p>- Begin en eind schooljaar: Dia-taal (Diateksttoets)</p> <p>In eerste periode: zwakke lezers selecteren en naar remedial teaching/steunlessen in Taalatelier</p> <p>- 3 x tekst met vragen Inclusief nabespreken met leerlingen en sterkte/zwakte analyse maken</p> <p>Vaststellen en vastleggen van resultaten en aan het einde van het jaar vorderingen evalueren.</p>

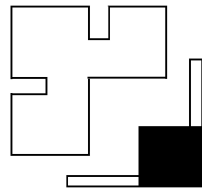
2	<ul style="list-style-type: none"> - herhaling brugklas én - tekstsoorten herkennen - de bedoeling van tekstgedeeltes en/of specifieke formuleringen duiden. - de bedoeling van de schrijver verwoorden - Leesstrategieën uitbreiden; namelijk : vragen stellen aan de tekst, duo lezen 	<p>Introductielessenserie Lezen Doel: Leesgedrag, leesmotivatie, leesniveau onderzoeken Reflectie op eigen leesgedrag: Les: Wat voor lezer ben jij 2?, jezelf inschalen op een rubric of leerlijn</p> <p>Vrij lezen: 2 x periode van 6 weken; 20'per week</p> <p>Minimaal drie boeken lezen en verwerken Vanaf oktober: 1 x per week presentatie van krantenbericht door 1 of 2 leerlingen: voorlezen, samenvatten en discussie/klassegesprek</p> <p>Project Krant in de klas, waarbij leerlingen kranten bestuderen op opzet, tekstsoorten ed. en vervolgens zelf een krant maken, kan ook in klas 3</p> <p>Theorie uit methode Teksten uit (bijv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Methode - Nieuwsbegrip - Landelijke krant: Volkskrant, AD, Trouw - Tijdschriften 	<p>Toepassing kennis over:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alinea-opbouw - Hoofdgedachte - Informatie opzoeken - Leesstrategieën 	<p>In eerste periode: zwakke lezers selecteren op basis van resultaatgegevens eind jaar 1 en naar remedial teaching/steunles in Taalatelier</p> <p>- 3 x tekst met vragen, inclusief reflectie op eigen leesgedrag</p> <p>- in Mei: Dia-taal</p> <p>Vaststellen en vastleggen van resultaten en aan het einde van het jaar vorderingen evalueren.</p>
<p>2F De teksten hebben een heldere structuur. Verbanden in de tekst worden duidelijk aangegeven. De teksten hebben overwegend een lage informatiedichtheid en zijn niet te lang.</p>				
3	<ul style="list-style-type: none"> - herhaling klas 2 én - relaties tussen en binnen teksten evalueren en beoordelen; functiewoorden en verbanden - beeldspraak herkennen (letterlijk en figuurlijk taalgebruik) - samenvatten - Leesstrategieën 	<p>Introductielessenserie Lezen Doel: Leesgedrag, leesmotivatie, leesniveau Stand van zaken in beeld brengen Reflectie op eigen leesgedrag: Les: Wat voor lezer ben jij 3?, jezelf inschalen op een rubric of leerlijn</p> <p>Vrij lezen: 2 x periode van 6 weken; 20'per week</p> <p>Minimaal drie boeken lezen en verwerken</p>	<p>Toepassen kennis over:</p> <ul style="list-style-type: none"> - samenvatten - argumenteren - leesstrategieën <p>Biologie, geschiedenis en economie: schematiseren Geschiedenis: werken met bronnen</p>	<p>In eerste periode: zwakke lezers selecteren op basis van resultaatgegevens eind jaar 2 en naar remedial teaching/steunles in Taalatelier</p> <p>- 3 x tekst met vragen/samenvatten Inclusief nabespreken met leerlingen en</p>

	<p>eën; kritisch lezen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Argumenteren - tekststructuren 	<p>Vanaf oktober: 1 x per week presenteren vergelijking 2 krantenberichten n.a.v. actueel thema door 2 leerlingen: discussie n.a.v. 2 stellingen</p> <p>Theorie uit methode Teksten uit (bijv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Methode - Landelijke krant: Volkskrant, AD, Trouw - Tijdschriften. 		<p>sterkte/zwakte analyse maken</p> <p>Vaststellen en vastleggen van resultaten en aan het einde van het jaar vorderingen evalueren</p> <p>Mei: Dia-taal toets Juli: Eindtoets: examen havo</p>
4	<ul style="list-style-type: none"> - tekstsoorten benoemen. - tekstdoelen; intenties, opvattingen en gevoelens van de auteur herkennen - hoofdgedachte in eigen woorden weergeven. - Begrijpen en herkennen relaties als oorzaak-gevolg, middel-doel, opsomming e.d. Bovenstaande is allemaal herhaling - hoofd- en bijzaken, meningen en feiten.; standpunt en argument. - conclusies trekken naar aanleiding van een (deel van de) tekst. - tekststructuren - tekst opdelen in betekenisvolle eenheden, functie van deze eenheden benoemen. - de argumentatie 	<p>Introductielessenserie Lezen Doel: Leesgedrag, leesmotivatie, leesniveau Onderzoeken Reflectie op eigen leesgedrag: Les: Wat voor lezer ben jij 4?, jezelf inschalen op een rubric of leerlijn</p> <p>Minimaal vier boeken lezen en verwerken</p> <p>Teksten samenvatten die gebruikt worden voor debat of discussie Andere leesopdrachten, gericht op de verwerking van de tekst</p> <p>Theorie uit methode Teksten uit (bijv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Methode - Landelijke krant: Volkskrant, Trouw, NRC - Tijdschriften. <p>Oefenen met examenteksten</p>	<p>Idem Maatschappijleer: naar media museum, zelf krant maken</p> <p>Strategieën voor het maken van vragen met een bron (economie; geschiedenis)</p>	<p>In eerste periode: zwakte lezers selecteren op basis van resultaatgegevens eind jaar 3</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2 x tekst met vragen/samenvatten <p>Inclusief nabespreken met leerlingen en sterkte/zwakte analyse maken</p> <p>Juli: Eindtoets: examen havo 1 x tekst met vragen (betogende tekst) 1x samenvatting</p> <p>Vaststellen en vastleggen van resultaten en aan het einde van het jaar vorderingen evalueren</p>

	<p>in een betogende tekst op aanvaardbaarheid beoordelen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Leesstrategieën - argumenteren - samenvatten 			
5	idem	<p>Minimaal vier boeken lezen en verwerken</p> <p>Teksten samenvatten die gebruikt worden voor debat of discussie</p> <p>Andere leesopdrachten, gericht op de verwerking van de tekst</p> <p>Theorie uit methode</p> <p>Teksten uit (bijv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Methode - Landelijke krant: Volkskrant, Trouw, NRC - Tijdschriften. <p>Examentraining:</p> <p>Start met maken van compleet examen; analyse en diagnose</p> <p>Examens oefenen (minimaal 2 complete examens)</p>	<p>Leesstrategieën toepassen op examens</p> <p>Strategieën voor het maken van vragen met een bron (economie; geschiedenis)</p> <p>Leesstrategie gericht op bronnenonderzoek voor pws</p>	<p>N.a.v. diagnosegericht oefenen met examenteksten</p>
<p>3 F</p> <p>De teksten zijn relatief complex, maar hebben een duidelijke opbouw die tot uiting kan komen in het gebruik van kopjes. De informatiedichtheid kan hoog zijn.</p>				

Bijlage 3**1F lezen in leerlingentaal**

1F	Lezen van zakelijke teksten	EIGEN BEOORDELING
Algemene omschrijving	Ik kan korte teksten lezen over alledaagse onderwerpen.	
Kenmerken van de teksten		
<i>Tekstkenmerken</i>	<ul style="list-style-type: none"> • De teksten zijn niet te lang (maximaal 2 pagina's). • De zinnen zijn kort en er staan kopjes boven de alinea's. • Er staat niet te veel informatie in de tekst, wat belangrijk is valt op of wordt herhaald. Er komen niet steeds nieuwe dingen bij. • In de teksten staan bekende woorden uit de gewone taal. • Bij de tekst staan plaatjes of figuren die met de tekst te maken hebben. 	
<i>Tekstsoorten</i>	Ik begrijp en onthoud de inhoud van de volgende soorten teksten: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Informatieve teksten</i> Zoals informatie uit schoolboeken, kranten, tijdschriften, 'opzoek-boeken' en internet • <i>Teksten met uitleg en instructie</i> Zoals: opdrachten in schoolboeken en recepten • <i>Betogende teksten</i> Zoals: advertenties, reclames, persoonlijke brieven, mailberichten en kranten waar een menig in staat. • <i>Schema's en tabellen</i> • <i>Verhalen en gedichten</i> 	
De manier waarop ik teksten lees en wat ik ermee kan doen		
<i>Woordenschat</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Ik ken voldoende woorden om de teksten op dit niveau te begrijpen. • Ik kan zelf bedenken wat een nieuw woord in een tekst ongeveer betekent als ik kijk naar de zinnen erom heen. • Woorden die ik niet ken, kan ik opzoeken in een woordenboek of navragen aan een klasgenoot of de docent. 	
<i>Structuur begrijpen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Ik kan een korte tekst in alinea's verdelen. • Ik kan een tussenkopje boven een alinea bedenken. 	
<i>Inhoud begrijpen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Ik kan het onderwerp van de tekst benoemen. • Ik kan antwoord geven op vragen over de tekst. 	
<i>Inhoud begrijpen en verbinden aan eigen kennis</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Ik kan wat ik al weet gebruiken bij het lezen. • Ik kan de belangrijkste dingen die gezegd worden over het onderwerp navertellen in eigen woorden. • Ik kan de mening in de tekst navertellen in eigen woorden. 	
<i>Beoordelen en terugkijken</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Ik kan mijn mening geven over het onderwerp in een tekst en uitleggen waarom ik dat vind. 	
<i>Opzoeken</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Ik kan informatie opzoeken in 'opzoekboeken' zoals een woordenboek, atlas. • Ik kan schema's lezen en uitleggen wat ermee bedoeld wordt. 	

Bijlage 4 Spreekvaardigheid havo en atheneum 3

Algemene omschrijving

- Ik kan redelijk vloeiend en helder een monoloog houden over alledaagse onderwerpen.
- Ik kan daarbij ervaringen, gebeurtenissen, meningen, verwachtingen en gevoelens onder woorden brengen.

Spreektaken

- Ik kan een kort verhaal vertellen
- Ik kan een verklaring geven voor mijn meningen, plannen en de dingen die ik doe.
- Ik kan informatie verzamelen om over een interessant onderwerp een voorbereide presentatie te geven.
- Ik kan vragen beantwoorden over deze presentatie

Spreekopdrachten

- Presentatie (betoog)
- 4x PPO

Onderdeel	Beginner	0	1	2	3	Gevorderde
<i>Stemgebruik</i>	Ik praat zacht monotoon en binnensmonds	0	1	2	3	Ik spreek luid genoeg en ik breng toonhoogte en variatie in hard en zacht aan
<i>Houding</i>	Ik kijk het publiek niet aan en ik oog onrustig	0	1	2	3	Ik kijk het publiek aan. Ik zit/sta rechtop en ik oog ontspannen
<i>Overdracht van informatie</i>	Ik lees alles voor	0	1	2	3	Ik gebruik steekwoorden

Onderdeel	Beginner	0	1	2	3	Gevorderde
<i>Materiaal</i>	Ik gebruik geen hulpmiddelen	0	1	2	3	De hulpmiddelen die ik gebruik passen goed bij het onderwerp en maken de presentatie nog duidelijker en boeiender
<i>Ordening</i>	Mijn presentatie is een onsamenhangend geheel.	0	1	2	3	Mijn presentatie bestaat uit verschillende onderdelen in een logische volgorde en duidelijk met elkaar verbonden. Ik gebruik signaalwoorden/zinnen

Onderdeel	Beginner	0	1	2	3	Gevorderde
<i>Vloeiend spreken</i>	Ik onderbreek mijn zinnen voortdurend Mijn verhaal vertel ik moeizaam	0	1	2	3	Ik spreek vloeiend
<i>Taalgebruik</i>	Ik gebruik andermans zinnen en ben beperkt in mijn woordenschat. Ik verspreek me nogal eens	0	1	2	3	Ik formuleer goede, creatieve eigen zinnen.
<i>Inleiding</i>	Ik begin meteen met het middenstuk	0	1	2	3	Ik introduceer het onderwerp. Ik wek de belangstelling voor het onderwerp. Ik vertel de opbouw (en evt. de taakverdeling) van de presentatie
<i>Afronding</i>	Ik eindig zonder afronding	0	1	2	3	Ik geef een samenvatting / conclusie / advies / aansporing / oproep ... Ik sluit af met een uitsmijter

Bijlage 5 Brugklas Schrijfopdracht

Achtergrondinformatie:

In groep 8 van de basisschool had je een idee over je schoolleven in de brugklas. Misschien zag je er tegenop, misschien had je er ontzettend veel zin in. Je wist weinig over de brugklas of je wist al heel veel over de brugklas. In allerlei bronnen kun je informatie over de brugklas vinden. Op het internet kun je de site www.hoeoverleefikdebrugklas.nl bezoeken. Ook hebben verschillende schrijvers boeken geschreven over het leven in de brugklas. Je hebt het boek *Hoe overleef ik de brugklas* van Francine Oomen misschien wel gelezen. De hoofdpersoon van dat boek, Rosa, zit in de brugklas. Ze schrijft e-mails aan haar vriend Jonas. In haar e-mails geeft ze hem tips over de brugklas. Inmiddels zit je al een tijdje in de brugklas van je nieuwe school. Jij weet nu hoe het in de brugklas is. Daarom ga je voor groep 8 van jouw 'oude' basisschool een informatieve tekst over de brugklas schrijven.

Opdracht:

De tekst heeft vijf alinea's:

- ◆ In de eerste alinea (de inleiding) schrijf je wat jij van de brugklas verwachtte toen je nog in groep 8 zat. Ook laat je weten hoe jij je hebt voorbereid op de brugklas. Zorg er in deze inleiding voor dat de lezers nieuwsgierig worden naar de rest van jouw tekst.
- ◆ In de tweede, derde en vierde alinea geef je informatie over de brugklas.
- ◆ Alinea vijf is de afsluiting, het slot. Hierin geef je een korte samenvatting van de hele tekst (in andere woorden), misschien goede raad maar in ieder geval een 'uitsmijter'.

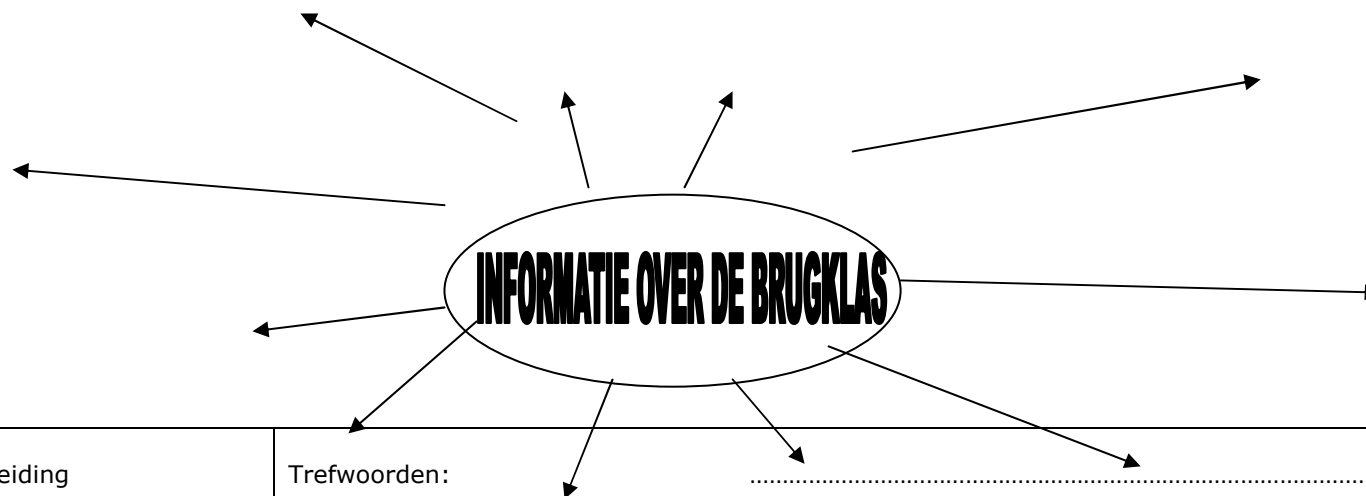
Voordat je de tekst schrijft, bereid je thuis de opdracht voor:

Het voorbereiden van de schrijfopdracht

- 1 Bedenk wat je in de eerste alinea (inleiding) wilt schrijven.
- 2 Noteer dit in een paar trefwoorden, zodat je er later zinnen van kunt maken.
- 3 Maak een woordweb over de informatie die je zou kunnen geven.
- 4 Kies uit je woordweb drie punten. Dit zijn je deelonderwerpen.
- 5 Bedenk en noteer bij elk deelonderwerp een vraag die je in je alinea beantwoordt.
- 6 Beantwoord de vragen bij je deelonderwerpen.
- 7 Bedenk per deelonderwerp welke voorbeelden of toelichting je wilt geven.
- 8 Bedenk een pakkende titel voor je tekst.
- 9 Bedenk voor de tweede, derde en vierde alinea een tussenkopje.
- 10 Bedenk wat je in de laatste alinea (afsluiting, slot) wilt schrijven.
- 11 Noteer dit in een paar trefwoorden, zodat je er later zinnen van kunt maken.

- De teksten worden opgestuurd naar groep 8 van jouw 'oude' basisschool.
- Van al je voorbereidingen mag je alleen het (ingevulde!) schrijfschema meenemen naar de toets.

SCHRIJFSHEMA

1.	Inleiding	Trefwoorden:	
2.	Deelonderwerp:	Vraag over dit deelonderwerp:	Kernzin (= antwoord op de vraag over dit deelonderwerp) (= eerste zin van je alinea)
3.	Deelonderwerp:	Vraag over dit deelonderwerp:	Kernzin (= antwoord op de vraag over dit deelonderwerp) (= eerste zin van je alinea)
4.	Deelonderwerp:	Vraag over dit deelonderwerp:	Kernzin (= antwoord op de vraag over dit deelonderwerp) (= eerste zin van je alinea)

Beoordelingsformulier Schrijfpdracht

Naam leerling:

Beoordelingspunten	O	M	V
Er staat een passende titel boven de tekst.	0	1	2
De tekst bestaat uit vijf alinea's.	0	1	2
In de eerste alinea staat de verwachting van de leerling in groep 8 goed toegelicht.	0	1	2
In de eerste alinea staat duidelijk hoe de leerling zich heeft voorbereid op de brugklas.	0	1	2
De eerste alinea maakt de lezer nieuwsgierig.	0	1	2
In de tweede, derde en vierde alinea geeft de leerling goede informatie over de brugklas.	0	1	2
Alinea 2 begint met een goede kernzin. (= antwoord op de vraag over dit deelonderwerp)	0	1	2
In alinea 2 staat passende uitleg/voorbeelden.	0	1	2
Alinea 3 begint met een goede kernzin. (= antwoord op de vraag over dit deelonderwerp)	0	1	2
In alinea 3 staat passende uitleg/voorbeelden.	0	1	2
Alinea 4 begint met een goede kernzin. (= antwoord op de vraag over dit deelonderwerp)	0	1	2
In alinea 4 staat passende uitleg/voorbeelden.	0	1	2
Boven de tweede alinea staat een passend tussenkopje.	0	1	2
Boven de derde alinea staat een passend tussenkopje.	0	1	2
Boven de vierde alinea staat een passend tussenkopje.	0	1	2
De laatste alinea is een afsluiting met een korte samenvatting en/of goede raad	0	1	2
In de laatste alinea staat een 'uitsmijter'	0	1	2
De regels voor Schrijven op niveau zijn toegepast.	0	1	2
De woorden zijn juist gespeld.	0	1	2
De zinnen zijn goed geformuleerd.	0	1	2
De tekst ziet er verzorgd uit.	0	1	2
Het schrijfschema is goed uitgewerkt (volledig, geen uitgeschreven zinnen bij 'trefwoorden')	0	1	2
Totaal aantal punten			
Cijfer			

Toelichting bij dit beoordelingsformulier:

Max. 44 punten. De letters **O**, **M** en **V** staan voor onvoldoende, matig en voldoende. Bedenk bij de beoordeling dat **voldoende** niet altijd hetzelfde hoeft te zijn als **goed** of **perfect**

Bonuspunten: je hebt de tekst aantrekkelijker gemaakt door plaatjes en/of foto's toe te voegen.

Is er ter voorbereiding van het advies een structureel overleg met de leerkracht van groep 7:

- ja
 nee

Speelt de interne begeleider een rol in de advisering: ja
 nee

Zo ja, welke rol:

.....
.....

Welke normering gebruikt u als ondergrens voor: vmbo bb/kb

vmbo tl

havo

vwo

Is er tijdens de afname van de citotoetsen soms sprake van enige hulp zoals extra tijd / hints / van te voren oefenen van cito's: ja
 nee

Heeft u verbetervoorstellen voor de procedure:

Vragen naar aanleiding van het onderwijskundig rapport

Onderwijskundig rapport vraag 5. "De leerling wordt aangemeld voor":

In hoeveel gevallen is de wens van ouders een hoger niveau als de cito score aangeeft:

In hoeveel gevallen is de wens van ouders een lager niveau als de cito score aangeeft:

In hoeveel gevallen is het advies van de school een hoger niveau als de cito score aangeeft:
.....

In hoeveel gevallen is het advies van de school een lager niveau als de cito score aangeeft:
.....

In hoeveel gevallen is de wens van ouders een hoger niveau als het advies van de school:
.....

In hoeveel gevallen is de wens van ouders een lager niveau als het advies van de school:
.....

Zijn er het afgelopen jaar door het VO leerlingen geweigerd op het door u aangeraden advies op het VO. Ja
 nee

Hoe vaak is dit voorgekomen:

Wat is / zijn de redenen voor het niet volgen van uw advies:

Onderwijskundig rapport vraag 9. "Gegevens met betrekking tot de leervorderingen".

Deze vraag dient te worden ingevuld bij een score kleiner dan 530.

Is dit in alle gevallen door u gedaan, ja
 nee, in totaal keer

Indien het formulier niet is ingevuld, wat is hiervan de reden:
.....

Hoe vaak zijn deze gegevens aanleiding geweest tot het geven van een hoger advies als de cito
eindscore. In totaal keer

Kunt u aangeven om welke zaken dit dan gaat:
.....

Onderwijskundig rapport vraag 10. Fysieke / medische / emotionele gegevens

Hoe vaak zijn deze gegevens aanleiding geweest tot het geven van een hoger advies als de cito
eindscore:

Kunt u aangeven om welke zaken dit dan gaat:
.....

Onderwijskundig rapport vraag 11. "Sociaal-emotionele ontwikkeling".

Hoe vaak zijn deze gegevens aanleiding geweest tot het geven van een hoger advies als de cito
eindscore. In totaal keer

Kunt u aangeven om welke zaken dit dan gaat:
.....

Onderwijskundig rapport vraag 15. "Thuisituatie".

Is het voorgekomen dat u op basis van de thuisituatie een hoger advies heeft gegeven.

Ja
 nee

Wat was daarvoor de reden:
.....

Hartelijk dank voor het invullen van de vragenlijst!

Bijlage 7 Coachingstraject voor onderpresterende leerlingen PO-VO

Wat	Emotionele, instrumentele en informatieve ondersteuning voor de onderpresterende leerling(-en) met als doel de overgang van PO naar VO te versoepelen en het leerproces van deze brugklasleerling(-en) te versnellen en te verstevigen d.m.v. persoonlijke, individuele aandacht. Deze begeleiding kan bijv. eerst bestaan uit het plannen en maken van huiswerk en het leren omgaan met een agenda. Na enkele weken kan de focus verschuiven naar het leren en voorbereiden van toetsen en specifieke, individuele vakinhoudelijke problematiek. Afhankelijk van de vraag kan deze hulp in groepjes van max. vier leerlingen aangeboden worden.
Met wie	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen: in eerste instantie is dit traject bedoeld voor onderpresterende leerlingen afkomstig van de basisscholen waar het Kamerlingh Onnes in het VSDproject mee samenwerkt: de Pendinghe, de Annie MG Schmidt en het Karrepad. Later bestaat de mogelijkheid om het uit te breiden naar andere basisscholen in het voedingsgebied. • De onderpresterende leerlingen worden door de leerkracht(-en) van groep 8 al bij het intakegesprek met de zorgcoördinator/teamleider van het KO gemeld. In mei worden deze leerlingen, als ze op het Kamerlingh Onnes zijn aangenomen, door de leerkracht(-en) van groep 8 aan de PO-VOcoach doorgegeven. • De PO-VOcoach is een docent van het Kamerlingh Onnes die vanuit het VSD-project gefaciliteerd wordt (in tijd) om de onderpresterende leerling(-en) in de brugklas te coachen/begeleiden. • Tijdens het coachingstraject zal de PO-VOcoach regelmatig verslag doen van de aanpak, voortgang en resultaten aan de betreffende brugklasmentor, zorgcoördinator en teamleiders
Voor wie	<p>Onderpresteerder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • We spreken over onderpresteren wanneer een leerling structureel minder presteert dan het op grond van zijn of haar capaciteiten zou kunnen. Bij deze leerling valt ook een ontwikkelingslijn te signaleren, maar hij/zij heeft baat bij extra ondersteuning. • Deze leerling heeft op de basisschool deelgenomen aan de Verlengde SchoolDag. • De PO-VOcoach is geen zorgdeskundige, dus leerlingen met een zware problematiek behoren niet tot de doelgroep. <p>NB. i.v.m.de beperkte beschikbare ondersteuningsuren in het VO gaat het hier om leerlingen voor wie een ander coachingstraject, zoals het landelijke vrijwilligersproject Coach4you van Gilde Nederland of de 'maatjesinitiatieven' van het Oranje Fonds, niet mogelijk is.</p>
Tijdpad	<p>Mei: de leerkracht van groep 8 brengt de onderpresteerder(s) in beeld en geeft dit door aan de PO-VOcoach van het Kamerlingh Onnes.</p> <p>Juni: de PO-VOcoach maakt een afspraak met de leerkracht van groep 8 om met de leerling(-en) kennis te maken en met de leerkracht en/of remedial teacher/ intern begeleider om af te stemmen welke ondersteuning wenselijk en/of noodzakelijk lijkt. Ook kan er met de leerling(-en) een vervolgspraak gemaakt worden voor een kennismaking en eventueel een meeloopdag op het Kamerlingh Onnes.</p> <p>Augustus / september:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De PO-VOcoach maakt in de tweede schoolweek een afspraak met de leerling(-en). In dit gesprek worden de vervolgspraken vastgelegd en wordt de inhoud van het coachingstraject besproken. • De PO-VOcoach geeft aan betreffende brugklasmentoren en teamleiders door welke leerlingen deelnemen aan dit coachingstraject en er worden afspraken gemaakt over de rapportage en tussenevaluatie van de begeleiding. <p>Gebaseerd op de ervaringen van afgelopen schooljaar, zou ik willen voorstellen om de betreffende leerlingen gedurende het eerste kwartaal iedere week te spreken. Dit zou voor de rest van het schooljaar, indien mogelijk en wenselijk, afgebouwd kunnen worden naar eens in de twee weken of minder. Hierdoor ontstaat er in de tussenliggende weken ruimte om ook nog andere leerlingen te coachen: brugklassers die in eerste instantie niet tot de meest urgente doelgroep behoorden, maar waarvan de mentor na het eerste rapport kan aangeven dat een dergelijke begeleiding noodzakelijk/zinnig is.</p>

Resultaat	<ul style="list-style-type: none"> • Warme overdracht van PO naar VO voor deze specifieke doelgroep. • Begeleide start in de brugklas van het Kamerlingh Onnes • Leerlingen lopen door de wekelijkse begeleiding en aandacht met meer succes de brugklas door en vergroten hiermee hun kansen in het voortgezet onderwijs
Wanneer tevreden	<ul style="list-style-type: none"> • Als de aanmelding en het bespreken van de leerling(-en) met de leerkracht van groep 8 volgens afspraak verlopen is. • Als de leerlingen en het team van docenten (h-)erkennen dat de ondersteuning iets heeft opgeleverd (ondersteuning bij schoolse vaardigheden, betere prestaties, e.d.) • Als de PO-VOcoach een positieve bijdrage heeft kunnen leveren aan de versoepeling van de overgang van PO naar VO en de verdere ontwikkeling in de brugklas van de onderpresterende leerling(en).

Bijlage 8 Concept Toelatingsprocedures van PO¹ naar VO voor de PO en VO scholen in de stad Groningen, Haren en Ten Boer

In deze notitie wordt voor de professionals in de scholen voor Primair Onderwijs (PO) en Voortgezet Onderwijs (VO) de procedures beschreven voor de toelating en plaatsing van leerlingen in het reguliere VO bij de overgang vanuit het PO. De procedures gelden voor de toelating en plaatsing op de VO scholen in de SV 2.01 en SV 2.03 VO (de stad Groningen en nabije omgeving).

Deze notitie heeft als doel bij te dragen aan de onderlinge afstemming van procedures om te komen tot een passende plaats voor elke leerling in het 1^e jaar VO bij de start van het cursusjaar. Het uiteindelijke doel hiervan is het verhogen van de kans op het succesvol voltooien van de gekozen opleiding in het VO.

De wettelijke beroeps- en bezwaar procedures bij aanmelding, toelating en plaatsing zijn van toepassing op de hieronder beschreven regelingen.

Aanmelding, toelating en plaatsing

Deze begrippen worden snel met elkaar verward. Derhalve hieronder nog een korte beschrijving. Aanmelding: de leerling wordt door de ouder(s) aangemeld voor toelating en plaatsing bij een schoolbestuur.

Aanmelding wordt als volgt gedefinieerd: aan de VO school is een ingevuld en door ouders ondertekend aanmeldformulier aangeboden. De ouder is verantwoordelijk voor de aanmelding.

Advies Primair Onderwijs: het door de school uit het Primair Onderwijs geformuleerde (enkelvoudige) advies, onderbouwd met de informatie in het Onderwijskundig Rapport, in welke schoolsoort in het VO de leerling zou moeten worden geplaatst. Het Primair Onderwijs is verantwoordelijk voor het advies.

Toelating: de leerling wordt toelaatbaar verklaard voor een vorm van onderwijs binnen een schoolbestuur. De toelating is afhankelijk van wettelijke eisen en schoolbestuurlijk beleid. Het VO is verantwoordelijk.

Plaatsing: de leerling wordt op een school c.q. vestiging van een school en in een onderwijssoort / niveau geplaatst. De plaatsing is afhankelijk van schoolbestuurlijk beleid. Het VO is verantwoordelijk.

Tot stand komen van het advies in het PO

De uitvoering hiervan ligt bij het PO in samenspraak met het VO. Het PO is verantwoordelijk voor het advies. Er wordt nog overwogen of gebruik van de plaatsingswijzer een goed instrument is. Het instrument wordt door het PO ingevuld a.d.h.v. behaalde toets scores. Deze scores worden omgezet naar onderwijssoorten in het VO. Het instrument wordt ingevuld door het PO en gebruikt voor het advies door het PO en voor toelating en plaatsing door het VO. *Wordt nader ingevuld na voorlichting hieromtrent.*

¹ Daar waar in de notitie staat 'PO' (Primair Onderwijs) wordt bedoeld: bao / sbo / so

Procedures in het Voortgezet Onderwijs voor toelating en plaatsing

A Procedure tot toelating en plaatsing van een leerling in het VO

Vanaf de invoering van Passend Onderwijs in 2013 ligt de primaire verantwoordelijkheid van een passende plek voor de leerling in het VO niet meer zoals nu bij het PO maar bij het VO en wel specifiek bij het schoolbestuur waarbij de leerling wordt aangemeld. Samenwerking en overleg tussen PO en VO is en blijft gewenst. Net als nu is het in de praktijk een gedeelde verantwoordelijkheid van het PO en het VO om voor alle leerlingen een passende plaats in het VO te realiseren.

Toelating en plaatsing conform advies PO en wens ouders

1. Het bestuur van elke VO school wijst een commissie aan die de toelaatbaarheid en plaatsing regelt.
2. Elke vestiging/school/schoolbestuur heeft een toelatingsprocedure beschreven die transparant is voor ouders en Primair Onderwijs (PO).
3. Op het moment dat ouders een leerling bij een VO school aanmelden, informeert het VO het PO en de ouders binnen vijf werkdagen schriftelijk over deze aanmelding. Doel van het bericht is dat het PO inzicht krijgt in de aanmeldingen om zo te bewaken dat jaarlijks op uiterlijk 1 april alle leerlingen zijn aangemeld bij het VO en voor alle leerlingen het toelatingstraject in gang is gezet.

NB1 Deze procedure kan worden vermeden als de besturen PO en VO gezamenlijk afspreken dat een digitaal systeem (zoals Intergrid) de schriftelijke procedure overneemt. Met het digitale systeem kunnen we op school niveau en bovenschools de procedure monitoren. De werkgroep 'Samen Over' adviseert hierover een aparte bestuurlijke voorlichting te organiseren.

NB2 Ook PO scholen kunnen de aanmelding namens de ouders bij een VO school afgeven.

4. Er kan door de toelatingscommissie geen toelating en of plaatsingsbesluit worden genomen zonder een volledig Onderwijskundig Rapport (OKR) vanuit het PO. Voor alle leerlingen vanuit het PO in de provincie Groningen, wordt daarnaast bij de aanmelding het Onderwijskundig Rapport PO-VO Groningen aangeleverd, dan wel een ander gelijkwaardig Onderwijskundig Rapport uit het administratiesysteem van de PO school.
5. Het advies van het PO, onderbouwd op basis van de informatie in het Onderwijskundig Rapport en meegeleverde leerlingvolgsysteem (LVS) vanaf groep 7 voor een reguliere aanmelding en vanaf groep 6 bij een aanmelding voor LWOO/PrO, is het uitgangspunt voor toelating en plaatsing op een bepaalde school c.q. vestiging en opleidingsniveau.
6. Is er (later) sprake van discrepantie tussen advies van het PO en de CITO eindtoets, dan levert het PO een onderbouwing van het afwijkende advies t.o.v. de CITO eindtoets. Het VO kan daarop, indien gewenst, het PO uitnodigen voor een overleg.

NB. OCW werkt aan plannen om in de zeer nabije toekomst de CITO afname te verschuiven naar medio april.

7. A Bij toelating en plaatsing zonder indicatiestelling LWOO/PrO

Binnen 4 weken na

1. aanmelding
én

2. het ontvangen van het volledige Onderwijskundig Rapport

ontvangen ouders én de aanleverende school het al dan niet voorlopige toelating- en plaatsingsbesluit van de VO school. Het voorlopige karakter is afhankelijk van de aanvullende toelatingsvoorwaarden van de school.

B Bij toelating en plaatsing met indicatiestelling LWOO/PrO

Met ouders en leerlingen wordt na aanmelding een intakegesprek gehouden.

Binnen 4 weken na

1. aanmelding
én

2. het ontvangen van het volledige Onderwijskundig Rapport
én
3. het intakegesprek
én
4. het afronden van eventueel aanvullende testen

ontvangen ouders én de aanleverende school een toelatingsbesluit en een voorlopig plaatsingsbesluit n.a.v. het advies. Een school-onafhankelijke commissie – de RVC – geeft een beschikking af voor LWOO of PrO. Het bericht tot definitieve plaatsing vindt plaats onmiddellijk na ontvangst van de beschikking van de RVC. Intelligentieonderzoeken vinden plaats na overweging van de PO school. Het VO kan zelf intelligentieonderzoeken laten uitvoeren als men dat noodzakelijk acht.

Afwijkende plaatsing i.v.m. niveauafwijking t.o.v. de wens van de ouders en/of advies van het PO

1. Indien de plaatsing afwijkt van het advies van de basisschool vindt er binnen twee weken (10 werkdagen) nadat de verwijzer hiervan in kennis is gesteld een persoonlijk overleg plaats tussen de verwijzer van de basisschool en de intake functionaris van de VO school. Dit alles op initiatief van de VO school.
2. De VO school neemt zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen twee weken (10 werkdagen) na het gesprek een definitief standpunt in.
3. De wettelijke beroepsprocedures zijn hierna verder van toepassing.

Aanvullende toelatingsvoorwaarden

1 Maximum aantal leerlingen en identiteit

Er zijn meerdere VO scholen die aanpassingen in de procedure tot toelating en plaatsing hanteren i.v.m. een maximum aan het aantal te plaatsen leerlingen en/of de identiteit van de school.

De betreffende school geeft dit zelf expliciet aan in de toelatingsvoorwaarden die door de school zelf worden gepubliceerd.

2 Leerlingen met beperkingen

De VO scholen beschrijven in het kader van grenzen aan de ondersteuning in hun ondersteuningsprofiel de criteria om leerlingen met een beperking wel of niet toe te laten.

3 Procedure tot verwijzing van leerlingen naar het OPDC

Een leerling die bijzondere ondersteuning nodig heeft en nog niet toe is aan het reguliere VO en ook niet geplaatst kan worden in één van de scholen van het REC, kan in de stad Groningen op voorspraak van het PO worden aangemeld bij het OPDC van de CSG (afdeling OPDC Augustinuscollege) of de afdeling voor LWOO van het Reitdiep College (Simon van Hasselt). In de provincie worden deze leerlingen doorverwezen via de PCL-VO.

Voor een aanmelding bij een OPDC wordt als voorwaarde gesteld dat de school van herkomst daar een nadrukkelijke verwijzing voor heeft geschreven en deze met de ouders heeft gedeeld en waarbij de ouders akkoord zijn met de verwijzing.

B Procedure na het niet toelaten van leerlingen tot de school van aanmelding in het VO

Indien de procedure tot toelating van een leerling is gevolgd en dit heeft geleid tot het besluit de leerling niet toe te laten, geldt onderstaande.

Als de ouders en de school waar de leerling niet wordt toegelaten i.v.m. het pedagogisch/didactisch niveau en/of sociaal-emotioneel functioneren van de leerling, na een eerste mondeling overleg, van mening blijven verschillen over het besluit om niet te worden toegelaten, wordt er door de VO school waarbij de leerling is aangemeld, een Multi Disciplinair Overleg (MDO) georganiseerd. Dit overleg vindt binnen twee weken (tien werkdagen) plaats nadat de ouders hebben aangegeven niet akkoord te zijn.

Multi Disciplinair Overleg (MDO) betreft een overleg over het pedagogisch/didactisch niveau en/of sociaal-emotioneel functioneren van de leerling. Bij dit overleg zijn in ieder geval betrokken:

- de school in het VO waar de leerling is aangemeld;
- scholen in het VO (inclusief evt. vso) waar de leerling voor in aanmerking komt volgens de school waar de leerling is aangemeld;
- de school van herkomst;
- een intern onafhankelijke deskundige vanuit het samenwerkingsverband VO. De bekostiging hiervan is ter latere uitwerking.

Het MDO heeft als doel dat een gezamenlijk besluit wordt genomen over het opleidingsniveau/schooltype waar de leerling voor in aanmerking komt. Dit besluit wordt ter advies aan de ouders voorgelegd. Met het bindend advies kunnen de ouders de leerling daarna aanmelden bij een school binnen het samenwerkingsverband, passend bij het advies.

Procedure voor leerlingen die op 1 augustus niet zijn toegelaten

Als het multidisciplinair overleg zijn werk goed gedaan heeft en een bindend advies – en daarmee een passende plek - heeft geboden, rest hier alleen nog een melding bij leerplicht en/of inspectie.

Tijdpad aanmeldingen

	Bij aanmelding regulier VO	Bij LWOO / PrO / risico leerlingen en aanmelding vanuit SO en SBO
Onderzoek	September-januari groep 8	groep 7 en begin groep 8 (sept/okt)
Onderwijskundig Rapport	Januari-februari inclusief de M toetsen van het LVS.	Oktober
Gesprekken ouders	Januari-februari	november
Aanmelding bij VO	Januari – 15 maart	november – 1 februari